

Dinsdag 18 mei 1915 – ochtendeditie

Berlijn, 17 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Ten noorden van Ieper, ten westen van het IJzerkanaal en Het Sas, hebben wij onze vooruitgeschoven stellingen ontruimd en de daar staande zwakke strijdkrachten in onze hoofdstellingen aan de oostelijke oever van het kanaal teruggetrokken, om verliezen door het krachtige vijandelijke geschutvuur te voorkomen.

De “ooggetuige” bij het Britse leger in Vlaanderen en Noord-Frankrijk geeft een uitvoerig verslag van de jongste gevechten bij Ieper. Wij kunnen er voor ditmaal enkel het volgende uit overnemen – hetgeen aansluit bij wat wij daarover reeds vroeger hebben vermeld. Na een beschrijving te hebben gegeven hoe een aanval van de Duitsers op 10 mei, voorbereid met kanonvuur en met het moordgas, onder grote verliezen voor de Duitsers had gefaald, vervolgt hij aldus:

“Een tweede poging om ons uit onze loopgraven te drijven met het gas werd gedaan ten noorden van het kanaal Ieper-Komen. De Duitsers hadden daar twee batterijen cilinders zo geplaatst dat hun halzen over de borstwering staken. Gedurende een half uur werd een wolk van het witte gas afgeblazen. Zij was zo dicht, dat wie er overeind in stond zijn eigen hand niet meer kon zien. Het gas bleekte het gras af en gaf aan de zandzakken op de borstweringen een heldergele kleur. Er werd geen aanval van de infanterie beproefd, en ofschoon wij onze loopgraaf moesten ontruimen, was zij spoedig weer door ons bezet. Onze troepen op de flanken onderhielden een snelvuur en zouden alle pogingen van de vijand om vooruit te komen hebben belet, indien hij ze had ondernomen.

Op grond van hetgeen uit onze linies kon worden waargenomen, is het echter waarschijnlijk dat de Duitsers zelf ook van het gas te lijden hadden en er hun loopgraaf om moesten verlaten.

Nog een derde aanval vond plaats ten noorden van de weg naar Menen. In dit geval verschaft de vijand zich voor een tijdje toegang tot onze loopgraven aan de rand van het Bellewaardebos, doch werd er door een tegenaanval weer uit geworpen.

Op de morgen van de 11^e openden de Duitsers een nieuwe beschieting met hun zwaar geschut, waarbij vooral de Britse linie, waar die ligt over de weg van St. Juliaan, te lijden had. De aanval had echter niet hier doch op de loopgraven ten zuiden van de weg van Menen plaats, waar drie afzonderlijke pogingen werden beproefd. Bij de eerste aanval kregen de Duitsers een korte poos voet in onze linie doch werden er snel door een tegenaanval uit geworpen. 's Middags keerden de aanvallers terug maar konden tengevolge van ons machinegeweevuur de positie niet bereiken. Bij een derde aanval kwamen de Duitsers opnieuw voor een korte poos in het bezit van een gedeelte der Britse loopgraaf. Zij waren echter thans blijkbaar doodop en werden gemakkelijk weer verjaagd.

Een paar uren tevoren hadden de Duitsers brandgranaten in leper geworpen en spoedig stond de stad op tal van punten in vlammen, terwijl een zware rookwolk de plaats als het ware bedekte.

Aan de Belgische grens.

Men meldt ons uit Terneuzen:

Zaterdagochtend is in de wijk Posthoorn nabij Philippine, onder de Belgische gemeente Boekhoute, bij vergissing een Duits officier doodgeschoten door een schildwacht, aan wiens bevel om halt te maken hij niet voldeed.

De vorige nacht wilde een gezelschap van 8 personen langs de Vrijstraat onder Sas van Gent over de grens sluipen. Dit werd door een Duitse schildwacht opgemerkt, die een hunner, naar men zegt een Frans ingenieur, heeft gedood, terwijl 4 anderen zijn gevangen genomen. De overigen konden vluchten.

Uit Oostburg meldt men ons nog:

Velen hebben maandagmorgen even na 4 uur niet een, maar twee zeppelins waargenomen. De voorste veranderde van koers en verdween in oostelijke richting, terwijl de tweede zeppelin in zuidelijke richting doorvoer in de richting van Antwerpen.

De gehele dag is gisteren ondanks de regen steeds hevig kanongebulder uit westelijke richting gehoord. Ook langs de zeekust uit de richting van Zeebrugge hoort men geschutvuur.

Men schrijft ons uit Maastricht:

Op een mooie meizondag, als wij gisteren hadden, merkt men pas hoe de oorlogstoestand ook zijn gezellige zijde heeft. Honderden en honderden wandelaars begaven zich gisteren van hier langs de hoofdweg en langs de binnenwegen in de richting van Kanne, dat na Moelingen voor Zuid-Limburg het belangrijkste punt is tot overschrijding van de door de Duitsers bewaakte Belgische grens. Inderdaad is daar ook een en ander te zien. Door akker en weide loopt thans het stevig gespannen prikkeldraad. Over een afstand van misschien 200 meter staan 's nachts vijf (overdag drie) schildwachten. Men ziet er de acetyleentoestellen en reflectors, die in het duister over dit deel van het Jekerdal licht moeten werpen. De bewakingsdienst is nu blijkbaar geheel in orde. Men vraagt zich af hoe nog iemand zonder papieren over de grens naar ons Limburg komt. Hoogstens kan het door een list en die gelukt wel eens. Nog

een dezer dagen kwam in Maastricht een 18-jarige jongeling aan, die uit Charleroi was gelopen naar onze grens en deze, terwijl twee Duitse soldaten – ze hadden hun geweer even weggezet – aan zijn nietswaardige papieren al hun aandacht schonken, was over gehold.

In de burgemeesterswoning te Kanne is nog steeds de hoofdwacht gevestigd. Op de zijmuur leest men (in net geverfde, zwarte letters): “Wache Cannes Landsturm Inf. Bat. Naumburg”. En op de kapel er vlak bij, in wiens oude grijze mergelsteen op die avond in augustus vele gaten zijn geschoten, staat: “Nach Maastricht ..., nach Eben ...” met pijltjes die de richting wijzen. Verderop in het dorp, waar vroeger zelden iemand Duits hoorde spreken, is te lezen; “Flaschenbier, Zigarren” enz. De neutrale weg tussen het dorp en het kasteel Canne is nu door prikkeldraad in twee ongelijke delen verdeeld. Op het bredere deel, dat Nederlands is, wemelde het gisteren van mensen, maar ook op het andere, zeer smalle deel was het vol. Merkwaardig was dat samenkomen van zoveel mensen van verschillende nationaliteit, door prikkeldraad gescheiden. Er was ook iets komisch in. Om van alles te genieten ging men langs de scheiding langzaam voort, men keek rond, men staarde, men zweeg ... gelijk men ook doet bij een bezoek aan Artis op een drukke zomerdag!

Voor de wacht zaten vele (oudere) soldaten. Anderen liepen langs het prikkeldraad heen en weer of waren met de Nederlanders in gesprek.

Zo vertelden Hannoveranen, niet zonder het besef van voor anderen interessant te zijn, van hun ervaring aan het front en van opgedane verwondingen. Zij vertoonden een door hen gedragen en op de vijand veroverd wapen of legden de historische betekenis uit van het woord Gibraltar op de rechtermouw van hun uniform. En zij vonden steeds een zeer belangstellend gehoor. Vele wandelaars gingen over de St. Pietersberg terug naar de stad, volop genietend van de

terugblik op het schilderachtig dorp in het dal, met zijn kronkelende Jeker, zijn rijk bloeiende appelbomen en zijn (gelukkig) ongeschonden woonhuizen, waar nu de oorlogstoestand aan velen onschuldige afleiding bezorgt.

Het leven te Brussel. (KVdW).

Brussel, mei.

Dat is nu al ettelijke dagen dat het mij ergert, dat bordje. Iedere ochtend, als ik mijn dagbladen ga kopen, moet ik er voorbij: iedere ochtend bezorgt het mij een nieuwe schakering van de wrevel, hetgeen in den beginne voor iemand, die de gewoonte van zelfonderzoek heeft, wel interessant is, maar te subtiel om ten langen leste niet te vermoeien. En nu, ik verzeker u, ben ik het beu. Er bestaat wel een middel tegen: het hoofd af te wenden. Dat middel had ik al gevonden, heel alleen. Maar toen ik het wilde toepassen, ging het niet. Mijn hoofd weigerde met beslistheid het afwendingsgebaar. Of ik het wou of niet: mijn ogen werden zonder enige mogelijkheid van verweer aangetrokken, gelijk stekelbaarsjes door een hengelroede. Zodat ik het zien moest, het bordje, en onweerstaanbaar lezen wat er op geschreven staat.

Dat bordje levert nochtans niets buitengewoons op.

Als bordje niet, althans. Het is een twaalfal centimeter hoog, een kleine dertig centimeter lang; wat, voor een bordje, behoorlijke verhoudingen zijn. Dat het wit is, kan ook al niet zo heel bijzonder heten. En nu is het wel omlijst met ronde roosjes, papieren roosjes nogal; maar wie geen oog bezit, geoefend in het bestuderen van zulke gewassen, of niet rondloopt met sociale hervormingsplannen, wordt zelfs door die rode roosjes al heel weinig geboeid. Te minder dat het hangt, dat bordje, in een der kruidenierswinkels van een

socialistische coöperatieve, en derhalve heel goed zou kunnen dienen, eenvoudig, om de prijs van margarine of van uitgestoomde pruimen aan te kondigen; indien ...

Ja, indien (en hier wordt het interessant) indien het daar in dat socialistisch winkelraam niet was komen te hangen juist op één mei, en niet als opschrift droeg: “Premier Mai: fête de la paix et du travail”.

Ik weet niet of die socialistische kruidenier een ironist is, of wel zozeer in zijn toekomstidealen verdwaald, dat hij alle kijk op de nuchtere werkelijkheid heeft verloren. Hoe het zij: zijn bordje heeft mij, bij eerste blik al, aangedaan als zijnde nogal weinig kies. Waarna het mij vervuld heeft met weemoed ...

Vorige jaren, in betere tijden, had ik al heel weinig sympathie voor het eerste mei feest. Daargelaten dat het gemaakt en kinderachtig is, zoals de symbolische ceremoniën van onder de Eerste Republiek, roept het bij mij een samenvoeging op van werkliedenopectochten en Walter Crane mooïgheden, die bij mekaar horen als poedersuiker bij ingemaakte haring, en derhalve mijn esthetische zin storen. Waarbij komt, dat het mij nooit gegeven is geweest, de eerste mei mee te mogen vieren, en ik aan dat vieren dus een rechtmatige hekel bezit.

Er echter thans aan te gaan herinneren: “fête de la paix et du travail”: ik, die nochtans tegen een grapje opgewassen ben, en meen dat humor ook in de tegenwoordige omstandigheden beter en gezonder is dan zwartgallige sikkeneurigheid, omdat zij wanhoop voorkomt en een soms wel heel pijnlijk lot helpt te dragen, - ik vind dat het wel wat kras is, ook buiten de redenen die ik heb, om anders van bedoelde feestdag niet te houden. Te meer dat van feestelijk gedenken dit jaar geen sprake is geweest, en zelfs alle feestelijke stemming ontbrak, stemming die men ook kunstmatig niet zou

hebben vermogen te wekken. Meer dan het “feest van den arbeid” pleegt immers één mei het feest van sommige groepen arbeiders te zijn ... die thans allen zonder werk lopen, een toestand waar in Brussel geen verandering in schijnt te kunnen komen. In zulke omstandigheden denkt men niet aan feest vieren. En dat men verder aan het huldigen van de vrede denken zou: wie kan het verwachten van mensen die geen kranten lezen; die trouwens niet geleerd hebben, noch geneigd zijn, redekundig te oordelen; en alleen weten dat, hoe langer het duurt, hoe meer het hetzelfde blijft, dat de denkbeeldige vervalddag van de eindverrekening aldoor maar verschoven wordt, en dat er werkelijk niet de minste reden bestaat dat men op zou houden! – “Fête de la paix et du travail”: vroeger een blijde rustdag. Maar nu zijn alle dagen rustdagen voor de arme, wie men dan nog durft verwijten dat hij er soms wat afleiding in zoekt te brengen, naar wat onschuldige verstrooiing tracht, en zijn best doet om zijn knagende ellende te vergeten, - iets waar een taaie levenszin, en zelfs iets als moed voor nodig is: ik verzeker het u, gij die nooit iets anders dan welstand gekend hebt, ... evenals zij, vóór de oorlog.

En aan die mensen komt men eraan herinneren: op één mei viert men vrede en arbeid. Erger: men laat er het bordje, het met rozen omrande, een week aan een stuk hangen, alsof men besloten had: voortaan zal niet alleen de eerste dag, maar heel de maand één heuglijke feestviering zijn.

Die week, de week van het onkiese bordje, heeft mij stof gegeven tot nadenken. Het bordje heeft de richting van dat nadenken aangegeven: de enige reden die het mij biedt tot dankbaarheid. De aanleiding van het nadenken werd mij geboden door een reeks voorvalletjes, die ik u wil vertellen. Al die voorvalletjes wijzen op een vorm van armoede. Nu heb ik de laatste tijden hier veel over armoede geschreven. Het is omdat zij pijnlijker en afzichtelijker is dan ooit, en dat onze eigen geestelijke gesteldheid van tegenwoordig er

ons als het ware naartoe drijft. Want eigenlijk is de armoede niet veel opzichtiger dan in gewone tijd; niet meer dan vroeger dringt ze zich op, tenzij vanwege professionele armen, waarvan, weliswaar, het aantal zeer verhoogd is; maar wij ontdekken ze gemakkelijker, misschien wel omdat de ernst der tijden bij ons de zin der solidariteit en der liefde - jawel! - ontwikkeld en versterkt heeft, en dat de beter bedeeden wel enige schaamte gevoelen, zo weinig onder de oorlog te lijden, dat sommigen er de wreedheid van kunnen vergeten om zich blind te staren op wat zij er aan grootsheid in hebben menen te ontdekken.

Die voorvalletjes wijzen alle op een vorm der armoede, zegde ik, - der armoede, die het wel kan doen zonder de ironie der eerste mei bordjes. Het eerste voorvalletje heb ik zelf grappig gevonden. Stel u voor dat, in een advertentie, een tandheilkundige meldt: "Dents et pièces dentaires contre toute espèce de denrées". Onmiddellijk gaat ge met mij fantaseren: ziedaar een dentist, die zijn mond open houdt door de gaten in die van anderen te stoppen; niet in overdrachtelijke zin. In alle letterlijkheid, vermits hij aardappelen aanvaardt tegen het aanbod van namaakkiezen, - aardappelen, die trouwens heel wat duurzamer werkelijkheid vertegenwoordigen dan de vuile papiertjes, die wij voor geld aanvaarden moeten. - Wilt gij u echter in het gevalletje wat dieper indenken, dan zult gij, als ik, langs lijnen van de meest geleidelijke redentatie komen tot het besluit: de mensen doen hun gebit niet meer verzorgen, omdat zij geen geld meer hebben. En daarom zegt de tandmeester, die het getal van zijn klanten steeds verminderen ziet, dat hij ook tegen betaling in natura wil werken: een niet zo kwade vondst, indien zij niet berustte op de waan, dat al wie kiespijn heeft over middelen in natura beschikt.

Zij, die hun tanden laten verzorgen, zijn doorgaans mensen van een zekere beschaving; zij behoren tot een zekeren rang; zij genieten een zekere welstand. Dat de tandarts van ze mondbehoeften in plaats

van geld zegt te aanvaarden, is een teken dat zelfs die anders welgestelden gedwongen zijn tot sparen. Wat dan met de mindere middelstand!... Hiervan heb ik ook een kleine anekdote, een pijnlijk dingetje, dat ik met eigen oren gehoord heb. Een moedertje, het nog jonge vrouwtje van een kleine ambtenaar, stuurt haar zoontje naar de winkel. Zij brengt hem tot aan de huisdeur, stuwt hem zachtjes de straat op. Maar de jongen is weerbarstig: "Donne-moi des sous, alors!" zegt hij. Zijn moeder sust hem: "La madame a dit qu'on pouvait aller sans argent. Va, mon petit." Maar de kleine weet blijkbaar wat die verzekering betekent. Hij stribbelt tegen: wie weet wat al smaad zijn kinderlijk waardigheidsgevoel in de winkel heeft moeten afbijten, als hij ging kopen ... zonder geld. De moeder verzekert: "Tu peux y aller, je t' assure. Mais vas-y donc, voyons!" Het jongetje gaat eindelijk, schoorvoetend: hij weet wat hem te wachten staat ...

Tussen de rijke burgerij met gouden tanden en het ook in gewone tijd zorgelijke wereldje der bedienden leeft een soort dat, zonder rijk te zijn, ook gouden tanden draagt, en zelfs in pecuniair kwade tijden er meestal geen zorgen op nahoudt. Het is het, ook te Brussel welig tierende, genus "demi-monde". Het bestaat hoofdzakelijk uit vrouwelijke wezens, dewelke zich doorgaans allesbehalve om het nodige bekommeren, als zij maar zeker zijn van het "superflu", en, bijvoorbeeld, meer om een ruiker rozen geven dan om een degelijk middagmaal; iets dat, van hun standpunt uit, te beter te rechtvaardigen is, daar de ruiker rozen gewoonlijk nooit alleen komt. Een nu van die dametjes liep eergisteren voor mij. Hetgeen geenszins zeggen wil dat ik haar achterna liep. Komt een bloemenverkoper voorbij, die haar overdreven hoffelijk tegemoet snelt, haar lelietjes-van-dalen te koop biedt: de eerste van het seizoen. Zijn mand is één weelde van geur. Het juffertje aarzelt, - niet lang echter: zij wendt het hoofd af, verhaast de stap. De verkoper, opdringeriger dan ooit:

“Voyez le beau muguet, madame! Achetez donc; c'est pour mes petits enfants! ” - Nieuwe aarzeling; waarna, beslist: “Non, non, non!” - De man is woedend, roept haar schallend achterna: “Et dire que c'est ma nièce, la fille à ma propre soeur! Faut-il qu'elle soit dans la dèche! ” ... - En inderdaad: een vrouwtje van dat soort, dat bloemen, dat een ruikertje van “deux sous” afwijst, en bovendien doet alsof zij geen medelijden heeft, - faut-il qu'elle soit dans la dèche! ...

Diezelfde dag heb ik veel ergers gezien: een misère, die, ik verzeker u, niets aantrekkelijks meer had. Een oud, afzichtelijk wijf, beheksend van vuilheid, een van die ongelooflijke wezens, die als gespuwd zijn door de krater van de meest afgrondelijke ellende, draagt, in een hoop lompen gewikkeld, een heel jong kindje, een wichtje met vege blikken, die naar binnen draaien, met fletse grauwwitte wangetjes, met een mondje dat als een uitgebloede, een paarsbleke wonde is. Het kindje heeft in het handje een korstje brood; schijnt echter te ziek, te moe, men zou haast zeggen: te oud om te eten. En de grootmoeder, die lastig voortstompelt en hijgt, en kucht, sakkert: “Sale crapaude, mange donc! Je te porte bien, moi!...” Gevoelt ge, wat zo iets betekent: het kind, dat niet eens de moeite doet, het brood op te eten dat zo zeldzaam is en zo moeilijk om te krijgen, terwijl zij, de grootmoeder, het moeitevol draagt, zij die dit brood uit haar eigen mond spaart ...

Neem mij niet kwalijk, zo ik u hierbij te dompelen kwam in een kuip met rioolmodder. Ik heb om te sluiten, iets beters. Men heeft, indertijd, gezegd dat het volk van Brussel niet werken wilde. Dit is, een tijd lang inderdaad waar geweest. Maar nu is het, geloof ik, over, en het verheugt mij ten zeerste. Alleen: er is geen werk, althans niet veel, en lang niet voor iedereen ... Ik ken een jonge vrouw, die nog iedere dag uit werken kon gaan; wiens man echter van bij de aanvang van de oorlog zonder plaats was gevallen. Nu echter heeft hij weer

werk gevonden, en de jonge vrouw zei: “Zie, als ik zo 's ochtends vroeg samen met mijn man van huis wegga, ik naar mijn werk en hij naar het zijne, dan ben ik gelukkiger dan als ik rijk zou zijn!”

De economische toestand van België..

Brussel, 16 mei.

Dezer dagen bekend gemaakte gegevens over de toestand der geldmiddelen van het Departement van Uitgifte der Société Générale de Belgique stellen mij in staat een en ander mede te delen over onze nieuwe emissiebank.

Allereerst de balans per 31 maart 1915, sluitend met een cijfer van 409.591.542,88 frank. Deze vermeldt op de zijde der activa: metaalvoorraad 51.359.764,99 frank, waarvan de hoofdzaak vormen vreemde bankbiljetten en Duits geld (48.313.981,02 frank); voorts goud: 1.215.250 frank, 5 frankstukken 1,810.975 frank, klein geld, nikkel en koper, 19.558,97 frank. De post leningen op te goed in den vreemde wijst aan 3.172.000 frank, leningen op bons der Belgische provincies 160 miljoen, leningen op inlandse waarden 5024,75 frank, wissels en cheques op België drie miljoen. De rekeningen tegenover derden bestaan uit: onderpanden van leningen 163.172.000 frank, open bewaargevingen 24.281.500 frank, in borg gegeven waarden 4.500.000 frank.

Het passief vermeldt de volgende posten: Bankbiljetten, uitgifte op 31 maart: 169.920.000 frank, hiervan in kas 12.113.253 frank, dus in omloop 157.806.747 frank; tegoed in overdrachtsrekeningen (giro) 59.732.400,98 frank. Aan het keizerlijk Duits beheer: 1° de opbrengst van disconto en leningen boven 3 ½ procent 4172,29 frank; 2° ½ procent voor het kwartaal over de gemiddelde omloop der bankbiljetten 53.019,70 frank, totaal 57.191,99 frank.

De balans sluit dus met een nadelig saldo van 93.669,59 frank, voor een groot deel voortspruitend uit de 57.191,99 frank, afgedragen aan het Duits beheer, waarbij op te merken valt dat de Nationale Bank in normale tijden ook haar opbrengst uit disconto en leningen boven 3 ½ procent aan de staat moet afstaan, maar het ½ procent op de biljettenomloop eerst boven een zeker totaal bedrag, naar ik meen 250 miljoen frank, ingaat en deze belasting door de nieuwe emissiebank bij elke omloop schijnt te moeten worden opgebracht.

De winst- en verliesrekening sluit op een bedrag van 145,822,82 frank en toont deze cijfers. Debet: aan disconto, herdisconto op Belgische wissels voor het tweede kwartaal 1915, 25.666,66 frank; aan intresten op leningen, herdisconto van leningen op het tegoed in den vreemde voor het tweede kwartaal 1915, 16.036,25 frank, algemene administratiekosten voor Brussel en de agentschappen 46.987,92 frank, keizerlijk Duits beheer (zie hoger) 57.191,99 frank. Credit: disconto, bruto opbrengst voor het eerste kwartaal 33.338,95 frank, ontvangen intresten op leningen voor dezelfde termijn 183.874,28 frank; nadelig saldo eerste kwartaal 93.669,59 frank.

Een vergelijking van de weekstaten der emissiebank op 29 april en 6 mei geeft voor de bedragen der in omloop zijnde biljetten respectievelijk 178.788.488 frank en 206.113.891 frank. Laatstgenoemd bedrag was gedekt door de volgende bedragen: metaalvoorraad en Duits geld 52.805.950,91 frank, leningen op tegoed in den vreemde 5.996.243,21 frank, leningen op schatkistbons van vreemde staten 1.360.000 frank en leningen op bons der Belgische provincies (in verband met de maandelijksche schatting van veertig miljoen) 200 miljoen frank. De totale dekking der rond 280 miljoen frank in omloop zijnde biljetten was dus op 6 mei jongstleden gedekt door waarden voor rond 260 miljoen frank.

Op de beide weekstaten wijst de post leningen op binnenlandse waarden een aanzienlijke vermeerdering aan met 10.838.820,75 frank op 6 mei, tegen slechts 5020,75 frank op 29 april, hetgeen waarschijnlijk zal zijn toe te schrijven aan het voldoen door het emissiedepartement in behoeften van gemeenten aan contant geld.

Opmerking verdient nog dat in bovenstaande opgaven de emissiebank natuurlijk de mark tegen de wettelijke koers van 1,25 frank berekent, terwijl verkopers hier ter stede van 100 mark slechts 124,30 frank kunnen maken. In rekening-courant neemt de emissiebank evenwel geen Duits geld aan, tenzij op aparte rekening, maar zij keert daarover geen rente uit en geeft daarvoor als reden op geen plaatsing voor Duits geld te hebben.

Inzake het moratorium is er ook enig nieuws. Zoals men weet, wordt aan het Duitse bestuur, terecht of ten onrechte, hieromtrent is momenteel nog geen zekerheid te verkrijgen, de begeerte toegeschreven de uitzonderingswetten zo spoedig mogelijk te zien afschaffen en verzetten zich de kamers van koophandel daar krachtig tegen, met name die te Brussel en Antwerpen, op grond van argumenten, welke door mij hier ter plaatse voor enige tijd breedvoerig zijn uiteengezet. Toch zijn er hier te lande sommige kringen, die een onveranderde voortzetting der moratoire bepalingen een gevaar achten, al was het alleen maar daarom, dat wanneer er nooit over een liquidatie gesproken wordt, het geld, dat daartoe zou kunnen dienen, zo licht op andere wijzen besteed wordt en als de verval dag gekomen is, men voor een lege kas staat. Laatstgenoemde kringen vinden vooral hun vertegenwoordigers in de bankierswereld en nu werd door deze besloten, dat al wie voor een bepaalde datum, 30 april, zijn wissels betaalde 3 $\frac{1}{4}$ procent in rekening zou gebracht worden, in plaats van de 5 $\frac{1}{2}$ procent, welke de moratoire rente hier te lande is. Naar verluidt zou dit aanbod een zeer gunstig resultaat hebben gehad en zouden er voor niet minder

dan 250 miljoen frank wissels aangezuiverd zijn, zodat van de onder het moratorium vallende geaccepteerde wissels, waarvan het totaalbedrag 1100 miljoen frank beloopt, een klein vierde deel zou verrekend zijn. Bovendien had het aanbod van de bankiersgroep terugwerkende kracht en werd aan hen, die voor genoemde termijn reeds hun wissels met 5 ½ procent rente betaald hadden, alsnog twee ten honderd gerestitueerd. Dit alles is zeker een bewijs dat ook de bankiers bereid zijn met kracht mee te blijven werken aan de hervatting van het normale leven, voor zover dit in hun vermogen is.

Dat ik u ook iets kan mededelen over het beheer van de Belgische staatsgelden door het Duitse bewind, dank ik aan een artikel in een der laatste nummers van de Woche, waarop ik trouwens later terug hoop te komen. Er blijkt daaruit dat het Duitse burgerlijk bestuur met medewerking van het Belgische ministerie van financiën, voor zover dat nog te Brussel over is, een staatsbegroting over 1915 ineen heeft gezet. Deze arbeid was enerzijds vereenvoudigd door het feit, dat alle inkomsten en uitgaven voor hoofdstukken als posteries, telegraaf, spoorwegen (welke drie rijkszaak zijn en niet onder het generaal-gouvernement ressorteren), leger, koloniën en dergelijke vervielen, maar aan de andere kant ontbrak een vaste basis dikwijls. Intussen konden douanen, accijnzen en belastingen naar maatstaf van de opbrengsten uit de laatste maanden van 1914 enigszins begroot worden en kwam men tot een totaal aan ontvangsten van 170 miljoen frank (350 miljoen in 1914). De dringendste staatsuitgaven worden op de begroting 190 miljoen frank geraamd, zodat er een tekort is van 20 miljoen frank. Volledigheidshalve wijst de berichtgever in de Woche er op dat in de uitgaven geen rekening is gehouden met de uitbetaling van rente over Belgische staatspapieren, welke naar het inzicht der Duitse regering niet onder de verplichtingen van art. 48 der Haagse conventie vallen.

Hoe men de 20 miljoen deficit zal dekken is nog in studie, maar een deel zal gevonden worden uit de tienvoudige (de Woche spreekt ten onrechte van viervoudige) belasting op de afwezigen, zoals deze is vastgesteld bij het bekende besluit van 16 januari 1915; de overige belastingen worden geheven volgens het kohier van 1914 (besluit van 23 december 1914). Tenslotte zal men er echter toe moeten overgaan nog andere bronnen van inkomsten, waarschijnlijk wel uit belasting, te vinden om het ontbrekende aan te vullen.

Tenslotte nog een enkel woord over bovenvermelde belasting op de afwezigen. Hier ter plaatse en in andere grote steden heeft men daarvan totnogtoe weinig meer bemerkt, dan dat zij de terugkeer van vele vluchtelingen bewerkte, maar op het platteland en in kleinere plaatsen is dit anders en daar wordt zij wel degelijk geïnd. Daar de belasting alleen de grotere fortuinen treft (belastingplichtigen die meer dan 100 frank betalen in plaatsen met meer dan 75.000 inwoners en minder naarmate de gemeente kleiner is, zijn voor België reeds vrij belangrijke bedragen), zijn in kleinere steden of dorpen de twee of drie personen, welke in de termen vallen, spoedig genoeg opgespoord en zo hebben er al heel wat door hun notaris of rentmeester de tienvoudige belasting aan de Duitse overheid doen betalen.

De helft der aldus geïnde som komt, zoals men weet, ten bate van de kas der gemeente, waarin de belastingschuldige woont.

Dinsdag 18 mei 1915 – avondeditie

Parijs, 17 mei. Het officiële avondbericht luidt:

De vijand, die in België tengevolge van onze successen bedreigd werd met totale insluiting, heeft in de afgelopen nacht de stellingen, die

ten westen van de IJzer nog in zijn bezit waren, ontruimd. Aan de oostelijke oever hebben wij alle vorderingen gehandhaafd.

Leuven.

Berlijn, 18 mei. Aan de Vossische Zeitung wordt gemeld, dat in een mededeling van het Duitse gezantschap te Bern aan de Zwitserse bladen naar aanleiding van te Neuchâtel en Genève door een voormalig inwoner van Leuven gehouden lezingen wordt gezegd, dat de Duitse regering binnenkort het resultaat van een onderzoek naar de gebeurtenissen te Leuven met onder ede afgelegde verklaringen van ooggetuigen in een Witboek zal bekend maken.

De oorlogstoestand.

De wederzijdse berichten over het westelijk oorlogsterrein zijn, wat de feiten aangaat, volkomen met elkaar in overeenstemming.

De Fransen en de Engelsen zijn over een brede linie van Arras tot benoorden Ieper in krachtig offensief en dat offensief heeft hun enkele tactische voordelen bezorgd.

Ten noorden van Ieper hebben tenslotte de Fransen de Duitse troepen, die nog aan de westzijde van het kanaal stonden, daarover gedreven en dus een gedeelte van de terreinwinst, die de Duitsers daar onlangs hadden gemaakt, heroverd.

Het Belgisch informatiebureau verneemt uit Havre:

Ook de Belgische soldaten hebben in hun vrije tijd de loopgraven, die veilig achter de inundatie liggen, op originele wijze versierd en daaraan de naam van Villa aan de IJzer gegeven. Er is een windmolen en een vliegmachine, uit plankjes wit hout vervaardigd, wiens wieken en schroef klapperen in de wind. Verder is er een dorpje in het klein

met molen, kerk, kerkhof, uitspanning, plein, enz. Ook is er een “villa der Galliërs 1915”, waarvoor een bordje staat met het opschrift: 1^e prijs van het regiment. Elders is er een dekking als drankhuis ingericht met het uithangbord: “In de haan tapt men zonder kraan.” De soldaten van het volgende loopgraaf hebben een soort van mozaïek, bij middel van overblijfsels van vernielde huizen, aangelegd, dat een schild vormt met in het midden de Belgische leeuw, de nationale leuze en, in reusachtige letters: Overwinnen of sterven.

Op deze helling heeft een hovenier met graszoden, mos, vetplanten en bloemen een reusachtig schild aangelegd met het opschrift: Honneur à notre commandant! Vive le Roi, la Reine et la Patrie!

Verder is er een der forten van Luik nagebootst met een granaathuls als kanon. Dan het Marie-Joséplein, vervolgens een meesterstuk, nl. een burcht in leem, met vier flanktorentjes, ophaalbrug, schietgaten, toegangsoprit, enz. De soldaten hebben de Duitse keizer niet vergeten, want ziehier: Villa Kaiser s’il passé l’Yser.

Schending van het volkenrecht. (Van Belgische zijde).

Aan het 15e rapport van de officiële Belgische commissie tot onderzoek van de schending der regels van het volkenrecht, der wetten en gebruiken van de oorlog – door het Belgische gezantschap in Den Haag verstrekt – is het volgende ontleend:

Het is van algemene bekendheid, wordt er o.a. gezegd, dat te Leuven, Aarschot, Dinant, Mechelen en Dendermonde, om deze gemeenten alleen te noemen, meubelen, van particulieren weggenomen, op militaire voertuigen werden geladen en met treinen naar Duitsland werden verzonden. Meldde niet nog onlangs het Deense blad “Politiken” in zijn nummer van 6 april de verkoop van verscheidene ladingen gebruikte meubelen, afkomstig uit België en Frankrijk,

waaronder buffetten, kasten, secretaires, canapés, bont, zilverwerk, pendules enz.

Op deze wederrechtelijke onteigening van particulier eigendom is in het gehele bezette gebied van België een politiek van vernieling gevolgd, georganiseerd door de Duitse autoriteiten, en waarvan het officiële communiqué van de Duitse grote generale staf vanaf de 27e augustus 1914 de toepassing meldde. Dit land, zo wordt daarin o.a. gezegd, zal in de militaire behoeften van allerlei aard moeten voorzien "ten einde de Duitse landen te ontheffen".

Onder de dekmantel van rekwisities is deze onteigening niet minder in strijd met de regels van het volkenrecht als de vergrijpen van de Duitse legers tegen de eigendommen. Ze levert een rechtstreekse schending op van de artikelen 23 lett. G 46 en 52 van hetgeen is overeen gekomen betreffende de wetten en gebruiken van de oorlog te land, vastgesteld op de 4^e vredesconferentie in Den Haag. Ze miskent bovendien de overeenkomsten in België gesloten door de Belgische autoriteiten zelf. Op het ogenblik, dat deze aan de Belgische provincies een zware oorlogsschatting van 40 miljoen frank oplegde, na de ontzaglijke rekwisities, belastingen en boeten van allerlei aard, waardoor de gemeenten en de Belgische burgers werden getroffen, was ze verplicht een einde te maken aan het tot dusver gevolgde systeem.

De Belgische landbouw, industrie en handel worden eveneens getroffen. De voortbrengselen van de nationale veeteelt, de meest nodige grondstoffen, de fabrieksproducten, machinerie, gereedschappen zijn in beslag genomen en naar Duitsland vervoerd, in strijd met elk recht.

Een groot gedeelte van het rapport is gewijd aan de onwettige rekwisitie van fokpaarden, merries en veulens. Het Belgisch

trekpaardenras was steeds beroemd. In de laatste 20 jaar zijn de fokkers, aangemoedigd en gesteund door het Belgische gouvernement, er in geslaagd de fokkerij van deze paarden tot zulk een volmaaktheid op te voeren, dat dit bedrijf een belangrijke bron van inkomsten is geworden. De meeste continentale landen kwamen zich van trekpaarden voorzien in België. Duitsland was een van de beste afnemers. België voerde elk jaar voor meer dan 24 miljoen frank aan paarden uit.

Nauwelijks was de oorlog uitgebroken, of de keizerlijke autoriteiten hebben volgens de uitvoering van een grondig bestudeerd, en sedert lang vastgesteld plan getracht, de fokkerij te gronde te richten ten bate van Duitsland. De beste Belgische fokpaarden zijn met geweld weggevoerd, zonder betaling of tegen absoluut onvoldoende betaling en zijn aan de Duitse landbouwers verkocht door de zorg van het ministerie van landbouw en landbouworganisaties. De methoden, door de Duitse autoriteiten gevolgd in de strijd tegen de Belgische fokkerij, zijn herhaaldelijk gewijzigd in de loop van de zeven maanden, die sedert de bezetting van het land zijn verlopen.

De periode van de inval, die van de wederrechtelijke rekquisities en die van de druk worden in afzonderlijke hoofdstukken besproken, terwijl een aantal documenten aan het rapport zijn toegevoegd.

Tenslotte wordt in het rapport besproken het kappen van bossen door de Duitse genie, in verschillende streken van België; het hout werd naar Duitsland gevoerd. Met rekquisities voor het bezettingsleger heft dit kappen van bomen niets te maken.